

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Norske banker

Likviditet og soliditet

3. kvartal 2016

DATO:
08.12.2016

Innhold

1	LIKVIDITETSRISIKO	7
1.1	Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene	7
1.2	Likviditetsreserve	7
1.2.1	Total-LCR.....	8
1.2.2	LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer.....	8
1.3	Stabil finansiering	9
2	SOLIDITET	12
2.1	Kapitaldekning	12
2.2	Uvektet kjernekapitalandel (leverage)	14

Innledning

Rapporteringskravene etter CRD IV ble gjort gjeldende for alle norske kredittinstitusjoner og verdipapirforetak fra og med 1. juli 2014. Det er i rapporten gjort en oppsummering og vurdering av hovedstørrelser for soliditet, uvektet kjernekapitaldekning (leverage ratio), likviditetsbuffer (Liquidity Coverage Ratio (LCR)) og stabil finansiering (Net Stable Funding Ratio (NSFR)), for norske banker¹. Utviklingen vises for tre grupper av banker, store banker (DNB Bank, Nordea Bank Norge, SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN, Sparebanken Sør, SpareBank 1 Nord-Norge og Sparebanken Hedmark), mellomstore banker (øvrige banker med forvaltningskapital over 10 milliarder kroner) og mindre banker (banker med mindre enn 10 milliarder kroner i forvaltningskapital). Tallene er fortsatt under revisjon, og det må tas forbehold om at det kan komme endringer.

Rapporteringskravene er regulert i forordningen, CRR, og nærmere spesifisert i tekniske standarder utarbeidet av EBA. Hoveddelen av rapporteringskravene er kvartalsvise rapporteringer. Institusjonene rapporterte kapital, store engasjementer, uvektet kjernekapitaldekning, langsiktig finansiering (NSFR) og finansiell rapportering (FINREP) for første gang for tredje kvartal 2014. Rapportering av likviditetsreserven (LCR) startet opp allerede i juli 2014 for alle kredittinstitusjoner med månedlig rapporteringsfrekvens. Krav til LCR ble fastsatt 25. november 2015 og trådte i kraft 31. desember 2015.

¹ Konsern for banker som leverer konsolidert oppgave og morbank for øvrige

Sammendrag

Forholdene i penge- og kapitalmarkedene var jevnt over gode i tredje og i begynnelsen av fjerde kvartal 2016. Presidentvalget i USA skapte noe kortvarig uro i markedene i begynnelsen av november.

LCR for bankene samlet sett var 137 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2016. Gruppen av de store bankene hadde en LCR på 137 prosent, mens de mellomstore og mindre bankene hadde en LCR på henholdsvis 136 og 131 prosent. De store bankene økte sin LCR siste kvartal, mens de mellomstore og mindre bankene hadde en nedgang i LCR. Sammenlignet med utgangen av tredje kvartal 2015 har alle bankgruppene hatt en økning i LCR.

Samlet sett for bankene var NSFR 111 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2016, en nedgang på 1 prosentpoeng fra utgangen av forrige kvartal. For de store bankene falt indikatoren med 1 prosentpoeng til 107 prosent i perioden. Nedgangen skyldtes både en reduksjon i tilgjengelig stabil finansiering og en økning i eiendeler som krever stabil finansiering.

Bankenes samlede rene kjernekapitaldekning var 15,2 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2016. Dette var en økning på 0,3 prosentpoeng fra forrige kvartal.

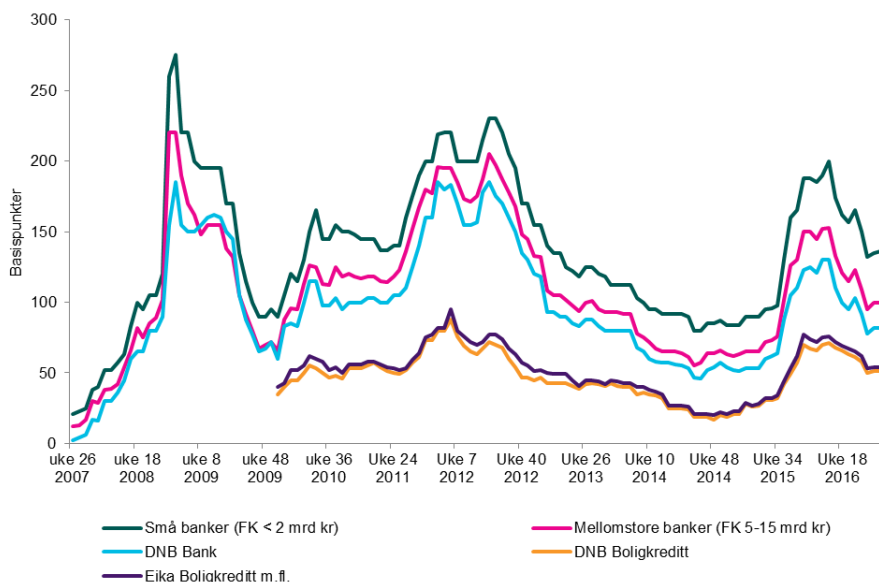
Ved utgangen av tredje kvartal 2016 var det vektete gjennomsnittet av uvektet kjernekapitalandel i norske banker 7,4 prosent.

1 Likviditetsrisiko

1.1 Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene

Forholdene i penge- og kapitalmarkedene var jevnt over gode i tredje og i begynnelsen av fjerde kvartal 2016. Presidentvalget i USA skapte noe kortvarig uro i markedene i begynnelsen av november, men markedene hentet seg raskt inn igjen. I løpet av 2016 har risikopåslagene for både OMF og seniorobligasjoner kommet betydelig inn fra høye nivåer ved årsskiftet og gjennom første kvartal. Fra toppen i mars 2016 har påslagene for seniorobligasjoner falt med om lag 50 basispunkter i snitt. For OMF har påslagene falt med noe over 15 basispunkter.

Figur 1.1: DNB Markets indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF, 5 år mot 3m-NIBOR. T.o.m. uke 46 2016.

Kilde: DNB Markets

1.2 Likviditetsreserve

Kravet til likviditetsreserve i CRD IV, Liquidity Coverage Ratio (LCR), stiller krav til størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til antatt netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid under gitte stressforutsetninger.

Finansdepartementet fastsatte 25. november 2015 regler som gjennomfører krav til likviditetsreserve for norske banker, kredittforetak og holdingselskaper i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern. Reglene trådte i kraft 31. desember 2015. Per 30. september 2016 hadde bankene og kredittforetakene et minstekrav til likviditetsreserve på 70 prosent. Minstekravet øker til 80 prosent fra 31. desember 2016. Foretak som er

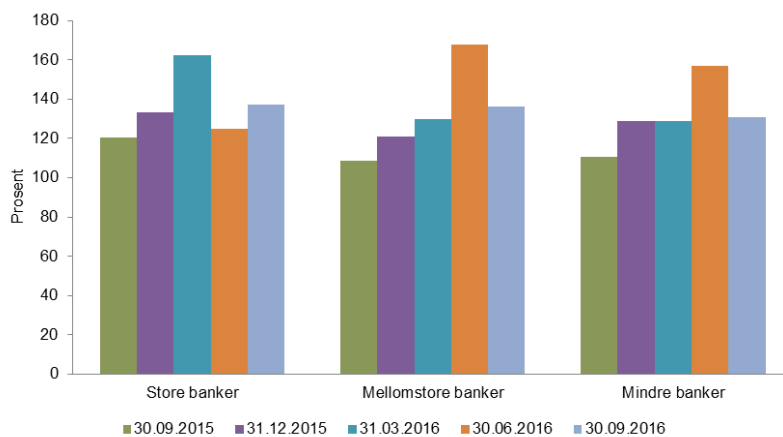
Likviditet og soliditet

systemviktige etter forskrift om identifisering av systemviktige finansinstitusjoner, og datterforetak av disse, har et minstekrav på 100 prosent.

1.2.1 Total-LCR

LCR for bankene samlet sett var 137 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2016. Gruppen av de store bankene hadde en LCR på 137 prosent, mens de mellomstore og mindre bankene hadde en LCR på henholdsvis 136 og 131 prosent. De store bankene økte sin LCR siste kvartal, mens de mellomstore og mindre bankene hadde en nedgang i LCR. LCR kan variere mye fra periode til periode blant annet som følge av ut- og innbetalinger knyttet til derivater, forfall på verdipapirgjeld og overskuddslikviditet som plasseres som innskudd i andre banker. Alle bankgruppene har hatt en økning i LCR sammenlignet med utgangen av tredje kvartal i fjor, se figur 1.2.

Figur 1.2: Total-LCR, vektet gjennomsnitt

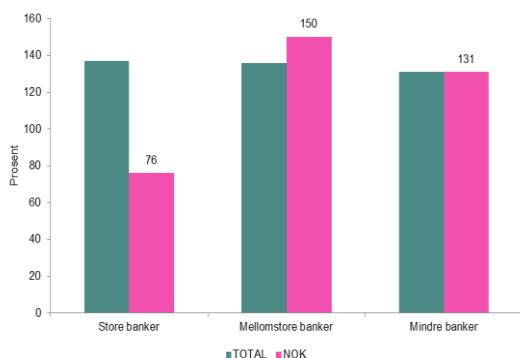
1.2.2 LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer

Etter EU-regelverket om LCR skal foretakene ha likvide eiendeler som samsvarer med deres netto likviditetsutgang i foretakets signifikante valutaer (forpliktelser i en valuta som utgjør mer enn 5 prosent av foretakets totale gjeld). Det stilles ikke krav om absolutt samsvar mellom netto likviditetsutgang og likvide eiendeler i de enkelte valutaer. Nasjonale tilsynsmyndigheter kan imidlertid kreve at foretakene begrenser manglende samsvar i en valuta ved å fastsette grenser for hvor stor andel av netto likviditetsutgang som kan dekkes med likvide eiendeler i en annen valuta.

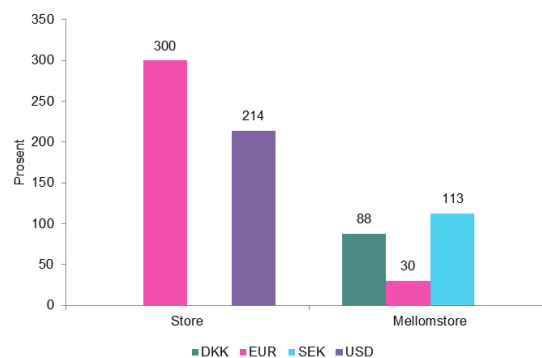
Finanstilsynet har foreslått at foretak som kun eller i hovedsak har norske kroner som signifikant valuta, skal ha en likviditetsreserve i norske kroner på samme nivå som minstekravet til likviditetsreserve på totalnivå. Videre er det foreslått at foretak som har euro og/eller amerikanske dollar som signifikant valuta, skal ha en likviditetsreserve i norske kroner på minst 50 prosent. For foretak som har øvrige signifikante valutaer, er det foreslått at likviditetsreserven i de aktuelle valutaene skal være på samme nivå som minstekravet til likviditetsreserven på totalnivå. Finanstilsynets forslag er sendt på høring med høringsfrist 31. januar 2017.

NOK-LCR (totale likvide eiendeler i norske kroner over totale nettoutbetalinger i norske kroner) er markant lavere enn total-LCR. NOK-LCR var 86 prosent for bankene samlet sett ved utgangen av tredje kvartal 2016, en økning fra 76 prosent ved utgangen av andre kvartal i år, og fra 57 prosent fra utgangen av tredje kvartal i 2015. De store bankene har store likviditetsreserver i andre signifikante valutaer enn norske kroner, i hovedsak dollar og euro, som trekker opp total-LCR. De mellomstore og mindre bankene har mindre likviditetsreserver i andre signifikante valutaer, NOK-LCR er derfor tilnærmet lik total-LCR, se figur 1.3 og 1.4.

Figur 1.3: Total-LCR og NOK-LCR, vektet gjennomsnitt per 30.09.16

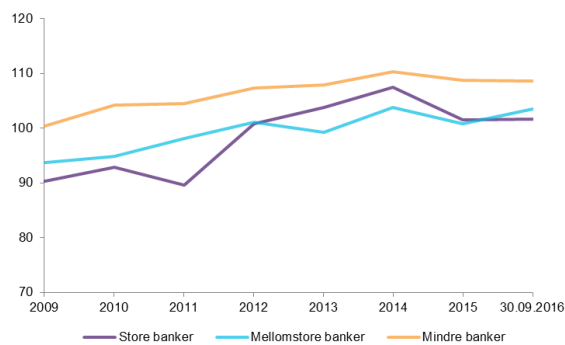
Figur 1.4: LCR i andre signifikante valutaer enn NOK per 30.09.16

1.3 Stabil finansiering

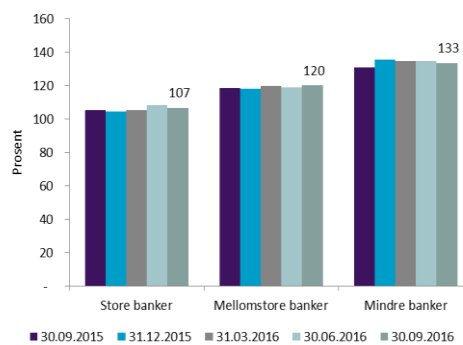
Høy andel kort markedsfinansiering kan svekke bankenes evne til å håndtere perioder med markedsuro og redusert tilgang på ny finansiering i penge- og kapitalmarkedene. Finanstilsynet benytter ulike indikatorer i vurderingen av bankenes finansieringsstruktur. Likviditetsindikator 1 benyttes i oppfølgingen av bankenes likviditetsrisiko og viser bankenes finansiering med gjenværende løpetid over ett år som andel av illikvide eiendeler med gjenværende løpetid over ett år. I finansieringen inngår kundeinnskudd, obligasjonslån, gjeld til kredittinstitusjoner, ansvarlig lånekapital og egenkapital. Illikvide eiendeler består i hovedsak av utlån til kunder og kredittinstitusjoner, eierinteresser og pantsatte papirer. Selv om likviditetsindikatoren falt noe i 2015, har den økt for alle gruppene av banker siden 2009, se figur 1.5. Utviklingen skyldes at bankene de senere årene har økt sin ansvarlige kapital som andel av balansen. I tillegg har gjeld til kredittinstitusjoner og obligasjonslån med løpetid over ett år økt.

Figur 1.5: Likviditetsindikator 1, vektet gjennomsnitt

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.6: Total-NSFR, vektet gjennomsnitt

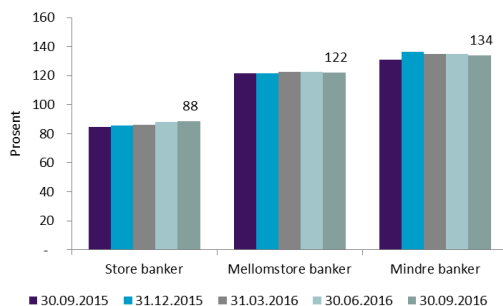

Kilde: Finanstilsynet

Net Stable Funding Ratio (NSFR) inngår som rapporteringskrav i CRD IV / CRR og måler bankenes tilgjengelige stabile finansiering som andel av nødvendig stabil finansiering. NSFR er ennå ikke ferdig utformet, men EU-kommisjonen har definert nærmere bestemmelser knyttet til beregningen av NSFR i sitt forslag til endringer i CRR / CRD IV fra november 2016. Inntil en endelig definisjon av NSFR foreligger i EU, beregnes indikatoren på bakgrunn av Baselkomitéens endelige anbefalinger fra oktober 2014.

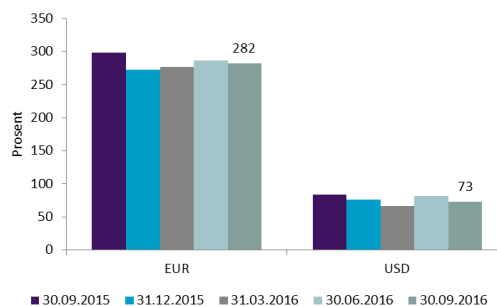
Samlet sett for bankene var NSFR 111 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2016, en nedgang på 1 prosentpoeng fra utgangen av forrige kvartal. For de store bankene falt indikatoren med 1 prosentpoeng til 107 prosent i perioden, se figur 1.6. Dette skyldtes at tilgjengelig stabil finansiering falt og at eiendeler som krever stabil finansiering økte. For de mellomstore bankene økte NSFR med 1 prosentpoeng som følge av økt tilgjengelig stabil finansiering. For de mindre bankene falt indikatoren med 1 prosentpoeng. Fallet skyldtes at eiendeler som krever stabil finansiering økte mer enn tilgjengelig stabil finansiering. De store bankene har gjennomgående en lavere NSFR enn de mellomstore og mindre bankene. Dette skyldes til dels at de største bankene har en større andel markedsfinansiering enn de mellomstore og mindre bankene, og dels at en betydelig del av dette er kort markedsfinansiering.

Figur 1.7: NSFR i NOK, vektet gjennomsnitt

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.8: NSFR i EUR og USD, vektet gjennomsnitt alle banker

Kilde: Finanstilsynet

Ved utgangen av tredje kvartal 2016 var NSFR i norske kroner 88 prosent for de store bankene, 122 prosent for de mellomstore bankene og 134 for de mindre bankene, se figur 1.7. De store bankene finansierer, i større grad enn de øvrige bankene, sin virksomhet gjennom innlån i utenlandsk valuta. Dermed vil NSFR i norske kroner isolert sett være noe lavere for de store bankene sammenlignet med de øvrige. Foruten norske kroner er euro den

viktigste kilden til finansiering for de store bankene. Sammenlignet med eiendeler som krever stabil finansiering i euro, utgjør tilgjengelig stabil finansiering i euro noe under 300 prosent, se figur 1.8. I dollar utgjør tilgjengelig stabil finansiering omlag 70 prosent av eiendeler som krever stabil finansiering. Når bankene finansierer kroneeiendeler med utenlandsk valuta utsettes de for valutarisiko. For å redusere denne risikoen benytter bankene seg av ulike former for valutabytteavtaler.

2 Soliditet

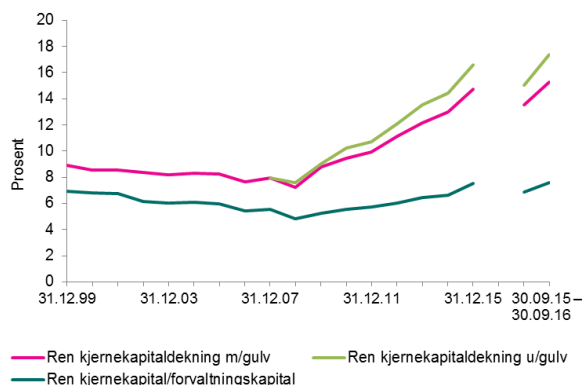
Minstekravet og bufferkravet til ren kjernekapitaldekning i pilar 1 for norske finansforetak er 11,5 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. Pilar 1-kravet består av minstekrav (4,5 prosent), bevaringsbuffer (2,5 prosent), systemrisikobuffer (3 prosent) og motsyklisk buffer (1,5 prosent). DNB ASA, Nordea Bank Norge og Kommunalbanken har i tillegg et bufferkrav for systemviktige banker og kredittforetak på 2 prosent. Pilar 2-krav kommer i tillegg, og skal også dekkes av ren kjernekapital. Kravene til kjernekapitaldekning og kapitaldekning er henholdsvis 1,5 prosent og 3,5 prosent høyere enn for ren kjernekapitaldekning.

2.1 Kapitaldekning

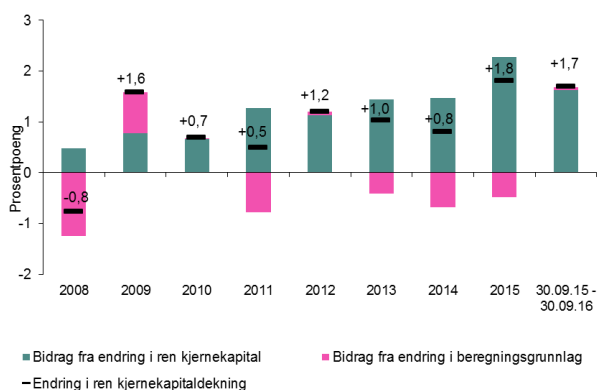
Bankenes samlede rene kjernekapitaldekning var 15,2 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2016. Sammenlignet med andre kvartal har det vært en moderat økning, mens det har vært en økning på 1,6 prosentpoeng fra tredje kvartal 2015, se figur 2.1. Økningen fra tredje kvartal i fjor er et resultat av økt ren kjernekapital, som følge av tilbakeholdt overskudd og emisjoner, se figur 2.2. Bankenes samlede beregningsgrunnlag er tilnærmet uendret det siste året. Bankenes samlede kjernekapitaldekning og kapitaldekning var på henholdsvis 16,5 prosent og 18,5 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2016. Uvektet ren kjernekapitalandel (ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital) har økt til 7,6 prosent fra 6,9 prosent samme tid i fjor.

Kredittforetakenes samlede rene kjernekapitaldekning og uvektede rene kjernekapitalandel var på henholdsvis 16,9 og 5,3 prosent ved utgangen av kvartalet.

Figur 2.1: Ren kjernekapitaldekning og uvektet ren kjernekapitalandel i norske banker/bankkonsern

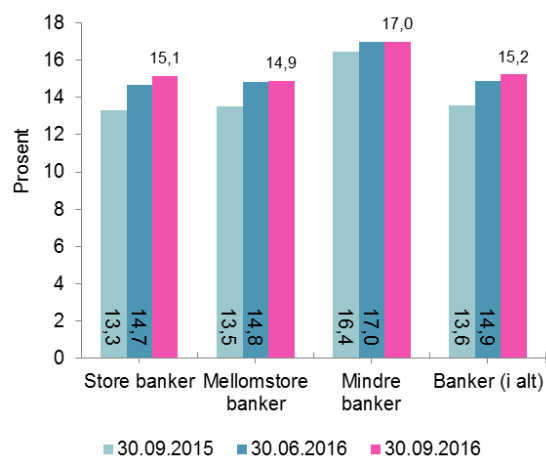

Figur 2.2: Endringer i ren kjernekapitaldekning i samtlige banker/bankkonsern (dekomponert)

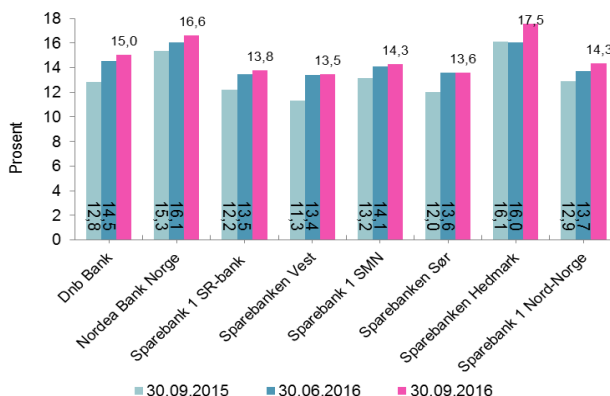

Ren kjernekapitaldekning var omtrent uendret fra forrige kvartal for gruppene av mellomstore og mindre banker. De store bankene hadde en samlet økning på nesten et halvt prosentpoeng, se figur 2.3. Økningen er et resultat av både økt ren kjernekapital og redusert beregningsgrunnlag. Størst økning hadde Sparebanken Hedmark, DNB og Nordea, se figur 2.4.

Figur 2.3: Ren kjernekapitaldekning i norske banker/bankkonsern

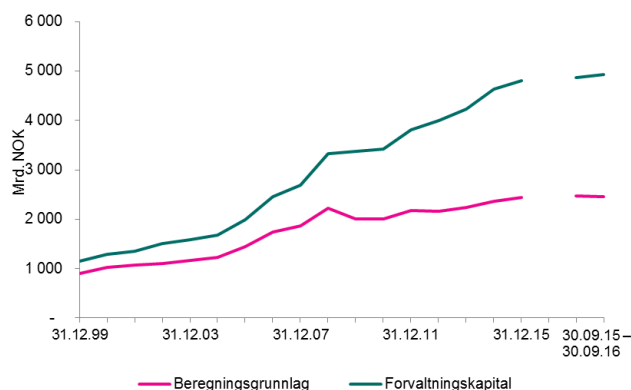

Figur 2.4: Ren kjernekapitaldekning i de åtte største bankene (konsolidert)

I flere år har avstanden mellom samlet beregningsgrunnlag og forvaltningskapital økt, og ved utgangen av tredje kvartal 2016 utgjorde beregningsgrunnlaget (hensyntatt Basel-gulvet) under halvparten av forvaltningskapitalen, se figur 2.5. Differansen økte vesentlig etter innføringen av bruk av interne modeller (IRB-modeller) gjennom Basel II. Videre har veksten i engasjementer med lave risikovekter, som boliglån, i de siste syv årene vært kraftigere enn veksten i engasjementer med høyere risikovekter. Fra utgangen av tredje kvartal i fjor har gapet økt med omtrent 3 prosent.

Figur 2.5: Beregningsgrunnlag og forvaltningskapital i norske banker/bankkonsern

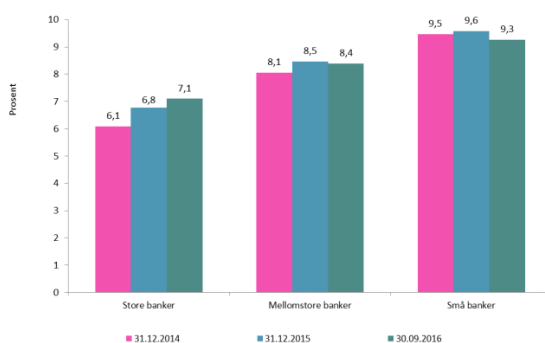

2.2 Uvektet kjernekapitalandel (leverage)

Uvektet kjernekapitalandel er definert som forholdet mellom kjernekapital og et eksponeringsmål. For balanseposter skal det ikke anvendes risikovekter, mens det for deler av utenombalanseeksponeringene skal benyttes konverteringsfaktorer og ikke den fulle nominelle verdien av disse. Eksponeringsmålet er ikke risikosensitivt, og en begrensning på uvektet kjernekapital vil derfor fungere som et backstop for et uforsvarlig fall i beregningsgrunnlaget. EBA stilte seg i august bak Baselkomitéens anbefaling om at det bør stilles krav til en uvektet kjernekapitalandel på 3 prosent fra 1. januar 2018, og EU-Kommisjonen la i november 2016 fram et forslag i tråd med dette. Finanstilsynet har anbefalt at en innføring av et krav til uvektet kjernekapitalandel bør avvente gjennomføring i EU, men dersom det skal gjennomføres før dette, bør kravet være 6 prosent for kredittinstitusjoner med unntak av kredittforetak. For kredittforetak foreslås et krav på 3 prosent.

Sammenlignet med øvrige europeiske banker har norske banker en relativt høy uvektet kjernekapitalandel. Samlet for de norske bankene fortsatte økningen i uvektet kjernekapitalandel i tredje kvartal 2016, og ved utgangen av kvartalet var uvektet kjernekapitalandel 7,4 prosent. Til tross for vekst i eksponeringsmålet over de siste årene, har uvektet kjernekapitalandel økt i denne perioden, som følge av sterkere vekst i kjernekapitalen enn i eksponeringsmålet. De store bankene har gjennomgående en lavere uvektet kjernekapitalandel enn de øvrige bankene, se figur 2.6. De største bankene har økt sin uvektede kjernekapitalandel mest siden 2014. Majoriteten av norske banker har en uvektet kjernekapitalandel på mer enn 8 prosent, se figur 2.7. Kredittforetakene har en portefølje med lavere risikovekter enn øvrige institusjoner, og har dermed også et lavere kapitalkrav relativt til eksponeringsbeløp. Dette fører til at kredittforetakene har en betydelig lavere uvektet kjernekapitalandel. Til tross for dette har samtlige av OMF-foretakene en verdi betydelig over det foreslåtte kravet på 3 prosent.

Figur 2.6: Uvektet kjernekapitalandel i norske banker

Figur 2.7: Fordeling av norske bankers uvektede kjernekapitalandel

